

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

HEBREW ILLUMINATED MANUSCRIPTS

Միջնադարեան արուեստի պատմութեան դասախօս Դր. Բեզալէլ Նար-կիս քանի մը տարի առաջ (1969) լոյս ընծայեց Երևայական նկարազարդ Ձեռագիրներ տրտղոսով գեղեցիկ գիրք մը, անդլերէն լեզուով: Յոյժ չահեկան հատոր մը՝ որ յստակ և բաւարար գաղափար մը կու տայ հրէական մանրանրկարչութեան մասին:

Հատորը կ'ընդգրկէ ԺԺԵ. դարերը, ուր յաջորդաբար ներկայացուած են Արևելեան(4), Սպանիական(17), Ֆրանսական(3), Գերմանական(21), և Իտալական(15) ծագումով՝ նկարազարդ 60 ձեռագիրներ, ընդհանրապէս կրօնական և ծիսական մատենաներ. ինչպէս՝ Հին Կտակարան, կամ Հնդամատենան (20), Ազօթագիրք(10), և Հակկատա (17): Այս վերջինը տուներու մէջ կը կարգացուի պատեքի իրիկուն ընթերցի պահուն:

Հեղինակը ընդարձակ ներածութեամբ մը (էջ 13-39) հետզհետէ կը ներկայացնէ՝ Հրէական կեցուածքը արուեստի հանդէպ, Հրէական ձեռագիրներու նկարազարդումը, Հրէական ձեռագիրներու մէջ կիրարկուած նիւթերը և թեքները: Ապա մի առ մի կը ծանօթացնէ Արևելեան Դպրոցը, Սպանիական Մանրանկարչութիւնը, Ֆրանսական Դպրոցը, Գերմանական Դպրոցը, և Իտալական Դպրոցը: Այս գլխաւոր հատուածները ունին իրենց ստորաբաժանումները, ուր առանձին կը քննուին Կտակարանները, Ազօթագիրքերը, Հակկատաները, և այլ նկարազարդ մատենաներ: Իսկ Իտալական Դպրոցը ներկայացուած է առանձին դարերով ալ՝ ԺԳ. ԺԴ. և ԺԵ:

Ներածութենէն ետք կու գան նկարները, թիւով 60, տպուած առանձին, մասնաւոր ընտիր թուղթի վրայ, և փակցուած կարգով, աջակողմեան էջին վրայ, որուն ղրիմացը ձախ կողմը տրուած են անհրաժեշտ բացատրութիւնները և տեղեկութիւնները: Գունաւոր պատկերներու վերարտադրութիւնը շատ յաջող է և զոհացուցիչ:

Կարելի է երևակայել թէ որքան դժուար եղած պիտի ըլլայ պատրաստել նման հատոր մը, որուն նիւթ հայթայթող քաղաքները այնքան շատ են և հեռու իրարմէ: Ահաւասիկ անոնց շարքը և իւրաքանչիւրէն առնուած նկարներուն թիւը. Լենինկրատ(2), Երուսաղէմ(14), Լոնտոն(12), Լիզպոն(1), Պերլին(1), Սարայեվո(1), Լէչուորթ(3), Մանչեստրը(1), Պուտարնշտ(3), Օքսֆորտ(2), Քոբենհակ(1), Նիւ Եորք(3), Համպուրկ(3), Փարիզ(2), Միլան(1), Փարմա(1), Տարմչգատ(1), Սինսիննաթի(1), Քէյմպրիճ(2), Հոմ(1), Ուաշինգթոն(1), Պոլոնեա(1), Վերչելլի(1), և Հոմիլդ(1): Պէտք է աւելցնել նաև որ վերոյիշեալ քաղաքներէն անոնք որ մէկէ աւելի նկարներով ներկայացած են, յաճախ այդպէս են ըրած՝ ձեռագիրներ և մանրանկարներ տրամադրելով մէկէ աւելի թանգարաններէ և մատենադարաններէ: Այսպիսով արուեստասէր ուսանողներուն և ընթերցողներուն մատչելի դարձած են աւելի քան տասնեակ մը երկիրներու մէջ տարասփիւռ մատենաներու և մագաղաթներու պարունակած հատընտիր զարդազրերն ու պատկերները՝ հարազատ վերարտադրութեամբ:

Կ'արժէ յատկապէս շեշտել նաև որ ներկայ հրատարակութեան համար կիրարկուած մեթոտը օրինակելի է, և կատարուած խղճամիտ աշխատանքը պեհատելի արդարեւ:

Ն. ԱՐՔ. ԾՈՎԱԿԱՆ